

OBÓZ INTERNOWANYCH ŻOŁNIERZY UKRAIŃSKICH W ŁAŃCUCIE 1919 - 1921.

W czasie I wojny światowej funkcjonował w Łańcucie, austriacki obóz jeniecki. W niepodległej Polsce obiekty dawnego obozu jenieckiego zostały przejęte przez władze wojskowe. W czasie polsko-ukraińskiego konfliktu zbrojnego o Galicję Wschodnią pełniły one ponownie funkcję obozu dla jeńców i internowanych. Osadzono tu m.in. żołnierzy Ukraińskiej Hołyckiej Armii. Od lutego 1919 roku, tzn. od czasu podjęcia działań wojennych pomiędzy oddziałami polskimi a armią czerwoną, także jeńców radzieckich. Według pierwszego znanego spisu, w listopadzie 1919 roku w łańcuckim obozie osadzonych było 849 osób, z czego 610 żołnierzy z armii URL i 239 z Galicji Wschodniej¹.

Obóz jeniecki nr 3 w Łańcucie składał się z dwóch głównych części: zespół bloków A i B wraz z przyległymi barakami przy obecnej ulicy Armii Krajowej (dawny austriacki obóz jeniecki, później budynki wojskowe – stajnie i magazyn pasz) (fot. 36 – 46), bloki C - zespół budynków klasztoru poddominikańskiego (fot. 34, 35)².

Skutkiem polsko-ukraińskiego zawieszenia broni z 1 IX 1919 roku była m.in. wymiana jeńców wojennych. W Warszawie rozpoczęła działalność Ukraińska Misja Dyplomatyczna (od 12 grudnia z wydzieloną sekcją wojskową). Przy Sztapie Generalnym Wojska Polskiego utworzono komisję d/s jeńców wojennych. Aby sprawnie przeprowadzić akcję przekazywania jeńców i stworzenia warunków dla kontynuowania przez nich walki z bolszewikami, władze polskie zgrupowały jeńców ukraińskich w obozie w Łańcucie, skąd odsyłani byli na tereny zajęte przez armię Ukraińskiej Republiki Ludowej. Jeszcze w sierpniu 1919 roku przybył do Łańcuta ze Strzałkowa transport z żołnierzami Szarej Dywizji armii Ukraińskiej Republiki Ludowej, których w przeciągu miesiąca odesłano na front do walki z armią Denikina³. Kolejny transport żołnierzy z tej dywizji przybył w październiku z Wadowic⁴.

Sytuacja bytowa żołnierzy w łańcuckim obozie była bardzo ciężka. Dla ochrony praw socjalnych powołano Komitet, którego zadaniem była współpraca z polską administracją obozu oraz rozwiązywanie wewnętrznych problemów. Na jego czele stanął płk. I. Zołotnyćkyj, a jego zastępcą był płk. H. Porochiwśkyj. Najlepiej zorganizowaną jednostką byli żołnierze Szarej Dywizji z płk. M. Pytypenką, którzy podejmowali szereg działań dodatkowych; poczynając od musztry a na zbieraniu informacji na temat historii dywizji dla „Encyklopedii Ukrainy” kończąc. W obozie działała też „Główna Ukraińska Rada w obozie Łańcut” pod przewodnictwem I. Rudenki; zastępcą był H. Porohiwśkyj.

W wyniku trudnej sytuacji militarnej URL odsyłanie jeńców na front wstrzymano na początku grudnia 1919 roku⁵. Armia ukraińska skoncentrowana była wówczas w rejonie Kamieńca Podolskiego i Lubaru. Reorganizacji tych sił sprzyjało porozumienie z Polską, podpisane przez Petlurę 3 listopada 1919 roku. Na jego mocy część chorych i rannych żołnierzy ukraińskich przekroczyła granicę polską, została rozbrojona i odtransportowana do

¹ Centralne Archiwum Wojskowe, Oddz. NDWP (SJ), t. 35 a, Wyjaśnienia MS Woj. udzielone Komisji Sejmowej z 6.XI.1919 r. [Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych żołnierzy ukraińskich atamana Petlury w Łańcucie /w/ Łańcut. Studia i szkice z dziejów miasta. Rzeszów 1997, s. 227-235.]

² Podawane przez niektórych autorów wiadomości o lokalizacji obozu w „stajniach hrabiego Potockiego” (tzn. położonych w pobliżu zamku /od południa/ budynkach stajni czy powozowni) są nieprawdziwe, chociaż od takiego właśnie stwierdzenia rozpoczynają się opublikowane w 1936 roku wspomnienia Wołodymyra Kekota: *З Ланьцута на Україну* (kopia w załączeniu). Autor wspomnień sądził zapewne, że obozowy budynek stajni (taka była właściwa funkcja budynku przy obecnej ul. Armii Krajowej) jest własnością rodziny Potockich (pomyłka taka w realiach ówczesnego Łańcuta nie wydaje się niczym nadzwyczajnym). Lokalizacja budynków obozowych została wskazana na mapach i planach załączonych do niniejszego opracowania.

³ Колянчук О., Українська військова еміграція у Польщі. Львів 2000, с. 62.

⁴ Колянчук О., Українська військова еміграція..., с. 63.

⁵ Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych..., s. 228; Karpus Z., Jeńcy i internowani rosyjscy i ukraińscy w Polsce w latach 1918-1924. Toruń 1991, s. 67.

obożu w Łańcucie⁶. Pozostała część armii pod dowództwem gen. M. Omelanowycza-Pawłenki odbywała „pochód zimowy”, operując na tyłach wojsk denikinowskich i bolszewickich. Symon Petlura udał się do Warszawy, gdzie w wyniku polsko-ukraińskich pertraktacji wynegocjowano umowę regulującą stosunki pomiędzy Polską i URL, podpisaną 21 kwietnia 1920 roku oraz konwencję wojskową parafowaną trzy dni później.

Jeszcze przed podpisaniem konwencji sojuszniczej władze polskie wyraziły zgodę na tworzenie jednostek ukraińskich w obozach w Łańcucie i Dąbiu oraz na Podolu⁷.

Dla realizacji postanowienia S. Petlury o naborze do regularnej armii, w grudniu przybył do Łańcuta płk. W. Abaza, a w styczniu płk. M. Bezruczko i ppłk. W. Zmijenko. Przybywały transporty z żołnierzami z Dąbia, Wadowic i Lwowa. Mimo deklaracji polskich władz o stworzeniu warunków dla formowania jednostek bojowych, wg. stanu z 8 lutego 1920 na 3320 ukraińskich żołnierzy (w tym 340 oficerów)⁸ jedynie połowa stanu była w zadowalającym stanie zdrowotnym i kondycyjnym, występowały dotkliwie braki w zaprowiantowaniu i umundurowaniu. W obozie panowała epidemia tyfusu i dyzenterii. Od września 1919 roku do początku lutego 1920 roku, zmarło (głównie w wyniku epidemii) co najmniej 106 osób, przy czym ogromna większość zgonów miała miejsce w grudniu i styczniu⁹.

Z pewnością nie jest to pełna lista zmarłych. W Łańcucie istniały pierwotnie dwa cmentarze, na których chowano Ukraińców – kwatera wojskowa na miejskim cmentarzu (prawdopodobnie wykorzystywana w początkowym okresie) i drugi cmentarz w pobliżu obozu (funkcjonujący do czasu likwidacji obozu), gdzie mogiły oznaczone były w większości jedynie numerami. Do sierpnia 1920 roku kolejna numeracja tych mogił sięgnęła liczby 415¹⁰. Na wojskowej kwaterze przy cmentarzu miejskim wzniesiono pomnik ku czci zmarłych żołnierzy, który poświęcono 20 lutego 1921 roku¹¹.

Po przeprowadzeniu przez komisję płk. W. Abazy rejestracji kadry oficerskiej przystąpiono do tworzenia struktur dywizyjnych, poczynając od sotni sztabowej W. Łotoćko.

By usprawnić organizację ukraińskiej armii utworzono Ekspozyturę do spraw Ukraińskich na czele z kpt. J. Ulrychem, która miała zająć się uzbrojeniem, ekwipunkiem i szkoleniem. Pierwotnie miejscem działania Ekspozytury miał być Łańcut, jednak panująca tutaj epidemia tyfusu zmusiła władze wojskowe do zainstalowania jej w Brześciu Litewskim. Brześć i Łańcut funkcjonowały jako ośrodki formowania bojowych formacji ukraińskiej Armii. W Łańcucie za ich organizację odpowiadał płk. M. Bezruczko i płk. W. Zmijenko.

Jeszcze na przełomie stycznia i lutego 1920 roku utworzono 1 kadrowy pułk piechoty, BP gen. O. Udowyczenki i baterię artylerii. Jednostki te przekształcono następnie w 2 Dywizję Piechoty. W skład dywizji weszły dodatkowo: dywizjon artylerii, 2 pułk techniczny, 2 pułk

⁶ Szymanek A., *Obóz jeńców i internowanych...*, s. 228.

⁷ Potocki R., *Idea restytucji Ukraińskiej Republiki Ludowej*. Lublin, 1999, rozdz. 2.

⁸ Колянчук О., *Українська військова еміграція...*, с. 64.

⁹ Urząd Stanu Cywilnego w Łańcucie. *Księga Zgonów 1919-1920*. Kopie dokumentów w załączeniu do niniejszego opracowania. Podana tu liczba (106 osób) może nie być precyzyjna, gdyż kilka wpisów w księdze zgonów jest trudnych w interpretacji.

¹⁰ Два кладовища. // *Син України*. Варшава, рік 1. 19206 ч. VI, с. 4-5. (kopia załączona do niniejszego opracowania)

Cmentarz usytuowany przy obozie pozostawał w użytkowaniu podczas gdy w kwaterze na cmentarzu miejskim prawdopodobnie nie grzebano już zmarłych. Obecnie nie jest możliwe jednoznaczne stwierdzenie czy liczba pochówków – 415, odnosi się jedynie do mogił na cmentarzu przy obozie, czy też jest ogólną liczbą osób zmarłych nadaną według ogólnego rejestru prowadzonego w obozie (dokumentu takiego dotąd nie udało się ujawnić). Ekshumacji zwłok na cmentarzu przy obozie i ich przeniesienia na teren kwatery wojskowej dokonano w 1927 roku.

¹¹ Заклик. // *Син України*. Варшава, рік 1. 19206 ч. VI, с. 6.; Перший пам'ятник борцям за волю на чужині. // *Син України*. Варшава, рік 2. 1921. ч. 7-8, с. 7-8. (kopie załączone do niniejszego opracowania)
Plany cmentarza i jego lokalizacji w załączeniu.

kawalerii. Na mocy rozkazu z 8 II sformowano kolejno 6 DP i 6 zapasowy BP pod dowództwem płk. M. Bezruczki.

Łańcut stał się punktem zbiorczym Ukraińskiej Misji Wojskowej i ośrodkiem szkolenia. Naczelnikiem wydziału mobilizacyjnego był H. Draczenko.

Pierwsze transporty Ukraińców z Łańcuta, przybyły do Brześcia w marcu 1920 roku¹². Podpisana 24 kwietnia tajna konwencja wojskowa zakładała, że armia Ukraińskiej Republiki Ludowej miała składać się z sił liniowych i zapasowych. Jednostki bojowe tworzyły trzybrygadowe dywizje piechoty - po dziewięć batalionów.

W końcu kwietnia obie dywizje ukraińskie wyruszyły na front i w czasie operacji kijowskiej wchodziły w skład 3 armii polskiej (6 DP Bezruczki) i 6 armii polskiej (2 DP Udowyczenki). 5 maja 1920 roku jednostki gen. M. Omelanowycza-Pawlenki straciwszy 60% swego stanu, osiągnęły polskie linie bojowe. Wówczas to utworzono dalsze trzy dywizje - 2 Wołyńską DP (gen. chor. O. Zamrodskij), 4 Kijowską DP i 5 Chersońską DP (płk O. Dołud).

*Skład Ukraińskiej Ludowej Armii z 6 V 1920 roku*¹³

Jednostka	oficerowie	żołnierze	km.	działa
Zaporoska 1 DP	140	1 100	25	6
Wołyńska 2 DP	100	950	22	2
Żelazna 3 DP	110	840	20	4
Halicka Brygada Kawalerii	90	620	6	-
Samodzielny Pułk Kawalerii	27	170	4	-
Kompania Konna Sztabu Armii	12	160	4	-
Razem	479	3840	81	12

Mimo że potrzebowały one uzupełnień, 26 maja skierowano je na południowy odcinek 6 armii WP (gen. W. Iwazkiewicz) w rejon: Kamieniec Podolski - Płoskirów - Żmerynka. Wydzieloną 6 Siczową DP (gen. M. Bezruczki) skierowano na kierunek kijowski do składu polskiej 3 armii. Dalsze uzupełnienia i rozbudowa sił ukraińskich okazała się niemożliwa z powodu braków kadrowych.

Na zapleczu wojsk polskich rozpoczęły działalność ukraińskie komisje wojskowe, które czuwały nad przygotowaniem rezerw ludzkich na front i nad dalszą rozbudową wojska. Mobilizacja nie dała oczekiwanych rezultatów. Według R. Potockiego liczba zmobilizowanych wynosiła około 5-6 tys.¹⁴.

¹² L.K., Ekspozytura Ministerstwa Spraw Wojskowych do spraw ukraińskich w roku 1920, Niepodległość, T. VII, 1962, s. 236-238; Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych..., s. 229.

¹³ Potocki R., Idea restytucji..., rozdz. 2.

¹⁴ CAW, SAU, MSWojsk., sygn. I. 380/2/90. Opisy kampanii wojennych URL 1919-1920. Kampania 1920 roku, s. 4-8; Ibidem, KWGA, sygn. I. 380/1/23. Rozkazy Armii Czynnej (7 VI-26 IX 1920); Ibidem, sygn. I. 380/1/24. Rozkazy Armii Czynnej (20 VII-4 VIII 1920); Ibidem, sygn. I. 380/1/27. Rozkazy dla Wojsk URL (18 V - 21 X 1920); Ibidem, sygn. I. 380/1/45. Meldunki operacyjne Sztabu Armii URL. [Potocki R., Idea restytucji..., rozdz. 2.]

Skład armii Ukraińskiej Republiki Ludowej po rozpoczęciu sowieckiej ofensywy.

Stan z 12 VI 1920 roku¹⁵

Jednostka	oficero- wie	żołnierze wyzsk.	żołnierze niew.	konie wier.	konie artyl.	konie oboz.	kbk	km.	działa	szable	amun.	amun. art.
Zaporoska 1 DP	241	2757	278	516	57	210	923	39	7	283	36055	240
Wołyńska 2 DP	167	1807	278	330	16	190	612	36	1	198	48000	329
Żelazna 3 DP	795	3465	-	399	44	210	2988	80	9	273	284809	771
Kijowska 4 DP	175	1758	322	131	31	269	631	23	4	109	60000	600
Chersońska 5 DP	105	2144	423	220	4	144	698	17	2	125	60821	344
Sam. Pułk. Kawalerii	34	126	15	130	-	15	146	4	2	110	-	-
Siczowa 6 DP	225	1419	301	142	26	173	1217	-	12	127	-	-
Brygady Zapasowe	1072	1832	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	2814	15308	1617	1867	178	1211						

W celu zwiększenia liczby poborowych strona polska wyraziła zgodę na przejazd przez Polskę 10 000 jeńców ukraińskich z I wojny, z terenu Niemiec. Mieli oni być kierowani do Łańcuta, formowani w bataliony marszowe, a następnie do Berdyczowa do dyspozycji dowództwa ukraińskiego. Także ta akcja nie przyniosła spodziewanych rezultatów. Ukraińska Misja Wojskowa penetrowała punkty etapowe, szpitale i obozy jeńców bolszewickich, aby pozyskać wyrażających gotowość wstąpienia w szeregi armii URL. Według A. Kolańczuka z obozu w Łańcucie w okresie 20.07. – 20.08. odprawiono 2431 oficerów i kozaków, zaś skierowano tam blisko 200 jeńców z czerwonej armii¹⁶. Takich żołnierzy rejestrowano i odsyłano do łańcuckiego obozu, gdzie prowadzone były m.in. zajęcia mające na celu podniesienie ich świadomości narodowej. Było to miesięczne szkolenie, w czasie którego realizowano program w zakresie: historia Ukrainy, historia piśmiennictwa ukraińskiego, historia polityczna, ekonomia, wychowanie patriotyczne, geografia Ukrainy, retoryka, psychologia tłumu, organizacje państwowe, partie polityczne na Ukrainie, czytanie i wyjaśnianie czasopism, seminaria praktyczne. Słuchacze uczestniczyli w 5 lekcjach dziennie. Pierwszy kurs trwał do końca października 1920 roku. Ukończyło go 50 żołnierzy. Rozwijała się w obozie również inna działalność oświatowa i kulturalna. Biblioteka posiadała ok. 3000

¹⁵ Potocki R., *Idea restytucji...*, rozdz. 2.

¹⁶ Колянчук О., *Українська військова еміграція...*, с. 68. CAW, oddział II Szt. MSWojsk. (1772/89). – T.1788; CAW, Oddział IV NDWP. – T.13,23; CAW, SAU – Sztab Gen. – T.58. Materiały dotyczące Stacji Zbiorowej w Łańcucie i transportowanie tam jeńców ukraińskich z Niemiec i Węgier.

książek. Odbywały się kursy dyrygentów, koncerty i przedstawienia teatralne. Pracę tę nadzorował naczelnik wydziału oświaty Ukraińskiej Misji Wojskowej w Polsce – sotnik H. Draczenko¹⁷.

Wyobrażenie o liczebności obozu oraz prowadzonej dyslokacji wojska, w okresie od końca czerwca do października 1920 roku, daje *Wykaz dokumentów zespołu archiwalnego jednostek internowanych armii ukraińskiej w Łańcucie w zasobach Centralnego Państwowego Archiwum Ukrainy we Lwowie* (sumariusz opisowy) oraz kopie wymienionych dokumentów¹⁸. Są wśród nich m.in. spisy żołnierzy przybyłych do obozu (m.in. ze Strzałkowa i Pikulic), ale przede wszystkim spisy odsyłanych na front (zawierające od kilkunastu do ponad 1 500 nazwisk). Nieliczne dokumenty wskazują precyzyjnie konkretny przydział frontowy (przykładowo: 2 Wołyńska Dywizja – 580 osób; 5 Chersońska Dywizja – 30 i 72 osoby; 4 Kijowska Dywizja – 111 osób; Samodzielna Konna Dywizja – 119 osób). Spisy określają kategorie wojskowe poszczególnych jednostek. Obok formacji takich jak piechota, konnica, artyleria, broń maszynowa, jednostki techniczne wymieniane są również następujące formacje: załoga pociągu pancernego „Karmeluk”, I zaporozski oddział lotniczy (żołnierze przygotowani przez Auto-Szkołę), drużyna radiotelegraficzna, zwiadowcy, marynarze oraz sanitariuszki. Spisy wyodrębniają oficerów, podoficerów, urzędników i kozaków. Zazwyczaj ograniczają się do imienia i nazwiska. Tylko niektóre dokumenty zawierają pełne dane personalne. Niewielki odsetek wśród wymienionych stanowią osoby cywilne.

Aby umożliwić dyslokację tak dużej ilości osób w obozie funkcjonowały baraki specjalnego przeznaczenia (np. rotacyjne, kobiece).

Po podpisaniu przez Polskę rozejmu z sowietami 12 października 1920 roku, Petlura zdecydował się na samotną walkę. Zmuszony do odwrotu 21 listopada przekracza granicę polską. Żołnierze ukraińscy w liczbie 18 000 (wg źródeł ukraińskich 26 000) zostają internowani. Od 25 listopada 1920 roku kierowani zostają w głąb kraju do obozów w Wadowicach, Kaliszu, Aleksandrowie Kujawskim, Częstochowie, Piotrkowie, Pikulicach i Łańcucie. Obóz internowania nr 3 podobnie jak wcześniej obóz jeniecki nr 3 w Łańcucie tworzyły również bloki A i B przy obecnej ulicy Armii Krajowej wraz z przyległymi barakami oraz bloki C - zespół budynków klasztoru poddominikańskiego. W pomieszczeniach tych mogło być zakwaterowanych około 2 000 osób. Po pracach adaptacyjnych zakończonych 18 grudnia, obóz gotowy był do przyjęcia 3 200 osób.

Jako pierwszy, 27 listopada 1920 roku, przybył z Tarnopola do Łańcuta przybył transport internowanych z gen. O. Pylkewyczem (Korpus Ochrony Pogranicza).

Pobył w obozie, w drugiej połowie grudnia, brygady gen. Jakowlewa (760 osób) wywołał na tyle poważny konflikt z 800 internowanymi petlurowcami, że odtąd przebywali tu wyłącznie żołnierze ukraińscy Petlury¹⁹. Pod koniec grudnia było ich 1 789 osób²⁰. Internowani należeli głównie do: 5 Chersońskiej Dywizji Strzeleckiej płk. Dołuda, Szkoły Junackiej gen. chor. Szapowała, Formacji Zapasowych armii URL, Żandarmerii Polowej i Korp. Ochr. Pogranicza. Naczelnikiem sztabu został płk. Wasyl Czabaniwskyj.

¹⁷ CAW, UAS, Raport Ukraińskiej Misji Wojskowej /.../o działalności oświatowej w obozie w Łańcucie, t.50; Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych... , s. 230.

¹⁸ W załączeniu do niniejszego opracowania.

¹⁹ CAW, Oddz. I MSWoj., Akta dotyczące przetransportowania internowanych Rosjan, Ukraińców i Bałachowców z frontu do kraju, t. 116; Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych... , s. 232.

²⁰ Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych... , s. 232.

Liczba internowanych w obozie łańcuckim; styczeń-maj 1921 roku²¹

Obóz nr 3 W Łańcucie	13.01. 1921	18.01. 1921	22.01. 1921	04.02. 1921	25.02. 1921	05.03. 1921	30.05. 1921
	1446	1949	1982	2133	2224	2243	2614

Warunki życia w obozie były bardzo trudne. Dotyczyło to również wyżywienia, które mimo zaprowiantowania na poziomie normowanym przez polskie przepisy wojskowe, wymogom tym nie odpowiadało. I tak skape racje chleba i mięsa zastępowane były najczęściej ziemniakami i jarzynami. W obozie panował głód, zaś internowani zmuszeni byli sprzedawać miejscowej ludności wszelkie posiadające wartość przedmioty (również odzież), aby zakupić żywność. Z nastaniem wiosny zdarzały się przypadki dezercji, spowodowane chęcią znalezienia płatnej pracy²². Z tego powodu ograniczono liczbę wydawanych przepustek do 20 dziennie. Obowiązywały ciągle specjalne przepustki zezwalające na mieszkanie poza obozem (dotyczyło to wyższych oficerów)²³. Kwatery te znajdowały się na terenie gminy Przedmieście.

Mimo wymienionych uciążliwości w obozie rozwijała się działalność kulturalna i oświatowa. Działały: Towarzystwo dla Zachowania Ojczyźnej Mowy, teatr obozowy im. Szewczenki, chór, Towarzystwo Esperanckie i klub sportowy. Wśród internowanej inteligencji angażującej się w działalność kulturalną i oświatową byli m.in.: E. Malaniuk, J. Drahan, M. Hrywa, B. Homzin, B. Bidnow, I. Ohienko, I. Szwheniw, W. Czeredijiw, B. Iwanyćkyj, L. Biłećkyj, L. Baczynskyj, S. Siropolko, W. Andrijewskyj, P. Chołodnyj, B. Bazylewycz, M. Woronyj. Prowadzono kursy czytania i pisania, nauki historii Ukrainy, literatury ukraińskiej oraz szkolenia zawodowego. Wśród internowanych znajdował się artysta malarz Z. Poduszko i rzeźbiarz O. Stowbunienko. Prowadzili oni dodatkowe zajęcia z zakresu sztuki w obozowej szkole podstawowej. Funkcjonowało również gimnazjum obozowe (w czerwcu 1921 roku w 4 klasach uczyło się 124 osoby). Nauczycielami byli internowani nauczyciele szkół średnich oraz Uniwersytetu Ukraińskiego w Kamieńcu Podolskim²⁴.

Poważnym problemem w funkcjonowaniu obozu była liczna grupa kobiet i dzieci sierot, posiadająca status internowanych. Opiekę nad nimi roztaczał Czerwony Krzyż i Związek Ukrainek. Dzięki działalności tych organizacji utworzono bursę dla 30 dzieci.

Duchowną posługę w obozie sprawował ks. Mykoła Marynycz.

19 grudnia 1921 roku obóz odwiedził gen. W. Petriw, a końcem kwietnia 1921 roku Główny Ataman Symon Petlura w towarzystwie Ministra Wojska gen. Mychajła Omelanowycza – Pawłenki i naczelnika Wojskowej Sekcji Ukraińskiej Misji Dyplomatycznej w Warszawie gen. Wiktora Zetyńskoho.

Szczególnej rangi wydarzeniem było otwarcie w Łańcucie, 10 czerwca 1921 roku, Ukraińskiego Uniwersytetu²⁵. Kształciło się na nim 523 słuchaczy, na wydziałach: ekonomicznym, historyczno-filozoficznym i matematyczno-przyrodniczym. Rektorem był

²¹ Karpus Z., Jeńcy i internowani..., s. 115.

²² CAW, UAS, Raport naczelnika grupy internowanych w obozie nr 3 w Łańcucie z 27.03. 1931 r., t.50;

Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych..., s. 233.

²³ CAW, UAS, Instrukcja określająca podstawy internowania żołnierzy UAL z dnia 02.12.1920, t.33; Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych..., s. 233.

²⁴ Колянчук О., Українці в ланцутському таборі. // Перемиські Дзвонію №2(16) 1994, с. 7-9.

²⁵ Українська Трибуна. №16, 33. 1921; Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych..., s. 234.

prof. Wasyl Bidnow; dziekanami – M. Czajkowski, L. Biłeckij, A. Ilnyckij. Większość kadry stanowili byli pracownicy naukowcy Uniwersytetu w Kamieńcu Podolskim. Później utworzono również wydział wojskowy, na który zapisało się 62 słuchaczy. Po przeniesieniu obozu z Łańcuta do Strzałkowa, w sierpniu 1921 roku, Uniwersytet funkcjonował nadal, jednak obniżeniu uległ poziom nauczania (m.in. nie dojeżdżali już wykładowcy ze Lwowa).

W obozie Łańcuckim wydawane było czasopismo literacko-wojskowe „Nasza Zoria” oraz pismo satyryczne „Budiak”. Teatr im. Szewczenki posiadał pięć zespołów dramatycznych i jeden operowy. Brak było jednak odpowiedniej sali, w następstwie czego aktorzy wystawiali spektakle maksymalnie dla 100 widzów (częstokroć dwa razy dziennie), co prowadziło do konfliktów z administracją obozową²⁶.

Długi pobyt żołnierzy w obozach internowania, przy coraz wyraźniejszym braku nadziei na kolejny polsko-bolszewicki konflikt zbrojny, wyzwała pragnienia opuszczenia obozu, podjęcia pracy czy znalezienia mieszkania. Władze ukraińskie wystąpiły wówczas o zmniejszenie liczby obozów, w których mieliby skupić się jedynie chcący podporządkować się rygorom wojskowym. Polskie władze wojskowe sprzyjały takiemu rozwiązaniu m.in. z powodu poważnych kosztów utrzymania obozów²⁷. Wśród obozów przewidzianych do likwidacji był obóz w Łańcucie. Internowani z Łańcuta zostali skierowani w okresie czerwiec – sierpień 1921 roku do obozu w Strzałkowie.

²⁶ Колянчук О., Українці в ланцутському таборі, с. 8.

²⁷ ААН, Prot. Pos. RM RP, Protokół z 84 pos. z 10.12.1923, Raport w sprawie likwidacji obozów dla internowanych z września 1923, k. 746; Szymanek A., Obóz jeńców i internowanych..., s. 235.

**ZESPÓŁ ARCHIWALNY OBOZU JEDNOSTEK INTERNOWANYCH ARMII
UKRAIŃSKIEJ REPUBLIKI LUDOWEJ W ŁAŃCUCIE W ZASOBACH
CENTRALNEGO PAŃSTWOWEGO HISTORYCZNEGO ARCHIWUM
UKRAINY WE LWOWIE.**

Wśród zasobów Centralnego Państwowego Historycznego Archiwum Ukrainy we Lwowie jako zespół nr 753, opis I znajdują się materiały archiwum obozu jednostek internowanych armii Ukraińskiej Republiki Ludowej w Łańcucie. Liczy on w stanie obecnym po systematycznym opracowaniu, przeprowadzonym w r. 1988 oraz sporządzeniu aktualnie czynnego inwentarza zbioru, 47 jednostek akt oraz wcześniejszy inwentarz zasobu.

Zespół przechowywanych w zbiorach archiwum lwowskiego materiałów obejmuje poszczególne akta różnego charakteru oraz proveniencji z lat 1920-1921. Już same te daty wskazują, iż zasób lwowski — to tylko część archiwum obozu łańcuckiego internowanych wojsk URL, ponieważ stacja została założona jeszcze w grudniu r. 1919 dla utrzymania żołnierzy Ukraińskiej Armii Halickiej jako jeńców wojennych, a później — żołnierzy wojsk internowanych armii URL. Wniosek o szczątkowym zachowaniu tego zespołu potwierdza również charakter oraz zestaw materiałów, zabezpieczonych we Lwowie. Ponadto, jak się okazało, do zespołu przypadkowo trafiła również niewielka część materiałów archiwum stacji w mieście ^{Aleksandrowie Kuzajew} Aleksandrowsku. Zachowały się w jego zasobach również niektóre pojedyncze materiały, dotyczące obozów ukraińskich wojsk internowanych w Pikulicach w okolicach Przemyśla oraz Dąbiu w pobliżu Krakowa. Lecz w tych dwu ostatnich wypadkach są to materiały archiwalne nie samych obozów, a jedynie dokumentacja raczej proveniencji łańcuckiej, związana ze zmianą dyslokacji poszczególnych niewielkich oddziałów wojskowych oraz pojedynczych osób, ich przeniesienie na okres czasowy lub na stałe do Łańcucia. Niemniej jednak daje ona ważne szczegóły na temat ruchu żołnierzy oraz oficerów jednostek internowanych, jak również związków, zaistniałych pomiędzy poszczególnymi obozami wojsk internowanych armii URL, powstałymi oraz funkcjonującymi na terenach odrodzonego państwa polskiego.

Wskutek fragmentarycznego oraz wyrywkowego charakteru lwowskie materiały archiwalne nie odzwierciedlają całości dziejów obozu łańcuckiego, wobec czego nie przedstawiają systematycznego wyobrażenia o pobycie wojsk ukraińskich na terenie miasta. Niemniej jednak pomimo swej niekompletności przechowane w zbiorach lwowskich akta dają wyobrażenie o ważnych stronach organizacji oraz życia codziennego przebywających w Łańcucie jednostek wojskowych, ich udziale w organizacji sił zbrojnych URL.

Zasób otwierają kopije akt urzędu ukraińskiego dotyczące czynności oraz spraw wojskowych, zwłaszcza obozów wojsk internowanych armii ukraińskiej na terenach Polski, porozumień obu urzędów na ten temat, zwłaszcza oficjalne porozumienia obu stron w sprawie założenia obozów internowanych wojsk ukraińskich na terenach nowopowstałego państwa polskiego, poszczególne instrukcje instytucji oficjalnych, dotyczące kwestii organizacji, statusu prawnego, warunków funkcjonowania i rozmieszczenia internowanych jednostek wojskowych,

ich współdziałania oraz kontaktów z organami władzy polskiej jak cywilnej, tak również wojskowej, w tym też polskimi władzami terenowymi.

Ważną część zasobu poświęcona ogólnemu stanowi oraz sprawom personalnym. Chociaż nie zachowały się te wiadomości w komplecie, dają one dość szerokie wyobrażenie o liczebności żołnierzy, zamieszkujących stanicę w różnych okresach, jak również ich składzie personalnym, w nielicznych pojedynczych wypadkach dla drobnych grup wojskowych podano nawet daty oraz miejsca urodzenia poszczególnych osób, a nawet wskazano ich wykształcenie zawodowe. Lecz zazwyczaj zachowane spisy podają tylko imiona oraz nazwiska. Większa ich część sporządzona z okazji zarachowania do stаницы lub nawet częściej wyjazdu na front działań wojennych — właśnie to pochodzenie mają większość zachowanych wykazów mieszkańców obozu. Dlatego łańcuckie spisy osobowe występują ważnym źródłem wiadomości na temat formowania oraz uкомплектовania poszczególnych oddziałów wojskowych sił zbrojnych URL, w wybitny sposób demonstrują rolę oraz znaczenie obozów internowanych na terenach Polski wojsk URL w działaniach w tym kierunku. Wśród nich są zwłaszcza spisy osobowe załogi pociągu pancernego „Karmeluk“ oraz oddziału kozaków jednostki morskiej, wskazujące na to, iż w Łańcucie komplektowano nie tylko części piechoty lub związanych z nią innych oddziałów specjalnych, lecz również nawet niektóre jednostki ukraińskiej marynarki wojskowej.

Pomimo wymienionych akt o charakterze bardziej ogólnym w zasobach archiwum lwowskiego zachowały się pojedyncze dokumenty, dotyczące pojedynczych osób, które przeszły przez obóz łańcucki. Na szereg osób zachowały się raporty, dotyczące zaliczenia do obozu, przyznania wyżywienia oraz umunderowania, różnego rodzaju delegacje i dokumenta podróży, raporty wywiązania się ze zleconych czynności, skierowania do szpitala, innych jednostek wojskowych i władz naczelnych, powrotu do szpitala. Grupa dokumentów dotyczy statystyki czyli ogólnego wykazu ilości internowanych, przetrwały również wzorce formularzy poszczególnych dokumentów. Wśród wykazów w kilku wypadkach zachowały się również dane o rodzinach wojskowych, zamieszkujących razem z nimi w obozie.

Największa samodzielna grupa akt stosuje się do spraw dyscyplinarnych; zostały one ułożone podług alfabety nazwisk. Zachowała się również część materiałów, dotyczących spraw gospodarczo-finansowych. Oddzielny poszyt zawiera akta o działalności kulturalno-oświatowej. Są tutaj, zwłaszcza, materiały, wskazujące na pracę internowanych nad tłumaczeniami wydawnictw na potrzeby władz wojskowych, przede wszystkim w celach propagandowych, przygotowanie materiałów prasowych, niektóre wiadomości, dotyczące działalności w Łańcucie „Szkoły junackiej” (młodych fachowców), w tym szczegółowo opracowany obszerny program wykładów dla kierowców, niektóre pojedyncze materiały, związane z działalnością biblioteki obozowej, czynnością miejscowego oddziału towarzystwa oświatowego „Proświta”. Zachowała się również niewielka ilość delegacji żołnierzy oraz oficerów, wysyłanych w różnych sprawach do dowództwa armii URL, Sztabu generalnego, jednostek wojskowych, urzędów władzy wojskowej i cywilnej państwa polskiego.

Przechowywana we Lwowie część archiwum obozu wojsk internowanych armii URL w Łańcucie pomimo niekompletności, a faktycznie szczątkowego charakteru daje dość szerokie wyobrażenie o dziejach miejscowego obozu jednostek internowanych armii URL.

Zabezpieczone materiały podają podstawy prawne istnienia obozu, sposób jego organizacji oraz kierownictwa, odzwierciedlają kontakty z władzami polskimi, częściowo odbijają strukturę wewnętrzną obozu, jego działalność gospodarczo-finansową oraz kulturalno-oświatową, różne strony życia wewnętrznego. Wskazują one na szczegółowe prowadzenie archiwum obozu oraz rzetelne prowadzenie jego dokumentacji pomimo oczywistych trudności okresu wojennego. Lwowska część archiwaliów przechowuje cenne materiały do ustalenia liczby personelu jednostek wojskowych armii URL, koncentrowanych w Łańcucie w różnych okresach istnienia obozu, a nawet w dużym stopniu pozwala odtworzyć ich skład personalny. Niekompletność zasobu archiwalnego, prawdopodobnie, w dużym stopniu nadaje się do uzupełnienia przez materiały, zabezpieczone w innych zbiorach archiwalnych Ukrainy oraz Polski. Dlatego zespół archiwum obozu jednostek internowanych armii Ukraińskiej Republiki Ludowej w Łańcucie z lat 1920-1921 jest wznym źródłem informacji dla wielu kierunków studiów historyczno-wojskowych, zwłaszcza zestawu oraz ukompletowania armii URL, jej poszczególnych jednostek, organizacji ukraińskich sił zbrojnych, stosunków polsko-ukraińskich, dziejów ukraińskich wojsk internowanych na terenach Polski oraz obozu łańcuckiego. Materiały archiwalne lwowskiego zespołu służą niezbędną podstawą źródłową dla studiów nad obozem internowanych jednostek wojskowych ukraińskich sił zbrojnych w Łańcucie.

Archiwum łańcuckiego obozu wojsk internowanych armii URL występuje również ważnym świadectwem historycznych doświadczeń współpracy polsko-ukraińskiej w ramach złożonego okresu dziejowego.

Wołodymyr AŁEKSANDROWYCZ

Dr hab.

Lwowski Narodowy Uniwersytet
imienia Iwana FRANKI

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ АРХІВІВ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ УКРАЇНИ,
м. ЛЬВІВ

79000 Львів-МСП, пл. Соборна,3а
тел./факс 72-35-08, тел. 72-30-63
E mail: archives@cl.lv.ukrtel.net

STATE ARCHIVES COMMITTEE
OF UKRAINE

THE CENTRAL STATE HISTORICAL
ARCHIVES OF UKRAINE,
City of LVIV

Soborna sq. 3-a, Lviv, MSP, UA-79000
ph./fax (380+322) 72-35-08, ph. 72-30-63
E mail: archives@cl.lv.ukrtel.net

14.03.2003р.

№ 487

Львівська регіональна
МИТНИЦЯ

Центральний державний історичний архів України, м. Львів,
згідно із Законом України "Про Національний архівний фонд і
архівні установи", дає дозвіл Александровичу Володимиру
Степановичу на вивезення 290 копій з документів.

Діана Пельц

WYKAZ DOKUMENTÓW
ZESPOŁU ARCHIWALNEGO JEDNOSTEK INTERNOWANYCH
ARMII UKRAIŃSKIEJ REPUBLIKI LUDOWEJ
W ŁAŃCUCIE
W ZASOBACH CENTRALNEGO PAŃSTWOWEGO ARCHIWUM UKRAINY
WE LWOWIE
(załączonych do niniejszego opracowania)

A

- * Spis oficerów i urzędników gotowych do odprawy na front (41 osób); Łańcut (lipiec?) 1920 (obj: 2 str.).
- * Spis wyznaczonych, nie umundurowanych (31 osób); Łańcut (lipiec?) 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis niewyznaczonych, umundurowanych i nie umundurowanych (73 osób); Łańcut 02.07. 1920 (obj: 3 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków wyjeżdżających na front (133 osoby); Łańcut 27.07. 1920 (obj: 4 str.).
- * Spis kozaków drużyny broni maszynowej wyjeżdżających na pozycje (104 osoby); Łańcut 27.07. 1920 (obj: 4 str.).
- * Spis oficerów i kozaków 1 sotni 6 kurenia wyjeżdżających na front (130 osób); Łańcut 02.08. 1920 (obj: 2 str.).
- * Spis kozaków 2 pieszej marszowej sotni wyjeżdżających na front (45 osób); Łańcut 04.08. 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków wartowniczej sotni przydzielonych do wyjazdu na front (66 osób); Łańcut 21.08. 1920 (obj: 2 str.).
- * Wyjechali 28 lipca 1920 roku (oficerowie kurenia, żołnierze z zaznaczeniem formacji); **(1 153 osoby)** Łańcut (lipiec) 1920 (obj: 36 str.)

B

- * Rejestr oficerów i kozaków przybyłych z m. Strzałkowo (Стрiлково) transportem 2-3. (234 – oficerowie; 69 – kozacy; pozostałych - 13); (ogółem: 316 osób); Łańcut 24.07. 1920 (obj: 8str.).

C

- * Spis oficerów i kozaków przybyłych z m. Pikulice 8 lipca 1920 roku (70 – oficerowie; 87 – kozacy); (ogółem: 157 osób); Łańcut lipiec 1920 (obj: 8 str.).
- * Spis oficerów, sióstr i kobiet w baraku nr 20 przybyłych do Łańcuta 26.06. 1920 roku (168 osób); Łańcut lipiec 1920 (obj: 4 str.).
- * Spis **kozaków - marynarzy** mieszkających w barakach 14,11 i 10 Ukr. Zbiorczej Stanicy (47 osób); Łańcut 02.08 1920 (obj: 2 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków 11 rotacyjnego baraku, którzy odprawili się do stałych kwater (75 osób); Łańcut 27.08. 1920 (obj: 3 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków rotacyjnego baraku, przeznaczonych do przekwaterowania (45 osób); Łańcut sierpień 1920 (obj: 2 str.).
- * Spis oficerów, urzędników, podoficerów i kozaków przybyłych do Łańcuta dla skompletowania ukraińskiej armii 28 sierpnia 1920 roku (317 osób); Łańcut sierpień 1920 (obj: 10 str.).

D

- * Spis podoficerów i kozaków przybyłych na stan pracowniczej sotni; 48 osób; Łańcut (lipiec?) 1920 (obj: 2 str.).
- * Spis oficerów i urzędników; 31 osób; Łańcut 22.06.1920 (obj: 2 str.).
- * Raport (korekta stanu osobowego); Łańcut 19.07.1920 (obj: 1 str.).
- * Dane osobowe (12 osób); Łańcut 19.07. 1920 (obj: 2 str.).

- * Raport; (korekta stanu osobowego); Łańcut 20.07.1920 (obj: 1 str.).
 - * Dane osobowe (9 osób); Łańcut 20.07. 1920 (obj: 2 str.).
 - * Raport (korekta stanu osobowego); Łańcut 18.07.1920 (obj: 1 str.).
 - * Dane osobowe (12 osób); Łańcut 18.07. 1920 (obj: 2 str.).
 - * Raport (korekta stanu osobowego); Łańcut 21.07.1920 (obj: 1 str.).
 - * Dane osobowe (31 osób); Łańcut 21.07. 1920 (obj: 2 str.).
 - * Spis ogólny kozaków technicznej sotni ukraińskiej Zbiorczej Stanicy w Łańcucie (36 osób); Łańcut 21.07.1920 (obj: 3 str.).
 - * Spis kozaków z pieszej marszowej sotni (117 osób); Łańcut lipiec 1920 (obj: 5 str.).
 - * Spis (51 osób); Łańcut lipiec 1920 (obj: 2 str.).
 - * Spis kozaków przybyłych 25 lipca (75 osób); Łańcut lipiec 1920 (obj: 4 str.).
 - * Raport (korekta stanu osobowego); Łańcut 25.07.1920 (obj: 1 str.).
 - * Dane osobowe (13osób); Łańcut 25.07. 1920 (obj: 2 str.).
 - * Raport (korekta stanu osobowego); Łańcut 26.07.1920 (obj: 1 str.).
 - * Dane osobowe (6osób); Łańcut 26.07: 1920 (obj: 2 str.).
 - * Spis kozaków przeznaczonych do wartowniczej sotni (50 osób); Łańcut 02.08.1920 (obj: 1str.).
 - * Spis podoficerów i kozaków odprawiających się do obsady **pociągu panc. Karmeluk** (artylerzyści, broń maszynowa, konni, piechota, zwiadowcy); (130 osób); Łańcut (sierpień?)1920 (obj: 4 str.).
 - * Spis kozaków przybyłych na dopełnienie 3 marszowej sotni 16 i 17 września (48 osób); Łańcut 19.09.1920 (obj: 2str.).
 - * Spis kozaków przybyłych na dopełnienie 3 marszowej sotni z 9 baraku (25 osób); Łańcut 18.09.1920 (obj: 2str.).
 - * Spis podoficerów i kozaków przybyłych do 1 marszowej sotni 16 września 1920 (33 osoby); Łańcut wrzesień 1920 (obj: 2 str.).
 - * Spis kozaków przybyłych dla skompletowania wartowniczej sotni 24 września 1920 (38 osób); Łańcut wrzesień 1920 (obj: 2 str.).
 - * Spis kozaków przybyłych z 11 baraku na dopełnienie 2 sotni 6 marszowego kurenia (50 osób); Łańcut wrzesień 1920 (obj: 2 str.).
 - * Spis podoficerów i kozaków przybyłych do marszowej baterii 24 września 1920 (31 osób); Łańcut wrzesień 1920 (obj: 2 str.).
 - * Spis przybyłych podoficerów i kozaków (38 osób); Łańcut 26.09.1920 (obj: 2 str.).
 - * Spis podoficerów i kozaków wyjeżdżających do dyspozycji Inspektora Wojsk Technicznych (139 osób); Łańcut wrzesień 1920 (obj: 2str.).
 - * Spis oficerów, podoficerów i kozaków drużyny **radio-telegrafistów** (20 osób); Łańcut wrzesień 1920 (obj: 1str.).
 - * Spis dodatkowy podoficerów i kozaków 4 marszowej sotni Ukraińskich Zapas. Formacji w Łańcucie (31 osób); Łańcut (wrzesień?)1920 (obj: 2str.).
 - * Spis podoficerów i kozaków artyleryjskiej sotni (16 osób); Łańcut (wrzesień?)1920 (obj: 1str.).
- E**
- * Spis oficerów, urzędników, podoficerów i kozaków Ukraińskiej Zbiorczej Stanicy w Łańcucie przeznaczonych do wyjazdu do czynnej armii (**595 osób**); Łańcut (sierpień-wrzesień?) 1920; (obj: 17 str.).
- F**
- * Powiadomienie. Odprawa do czynnej armii podoficerów oraz kozaków konnej sotni; 78 osób; Łańcut 03.08.1920 (obj: 1 str.).

- * Spis kozaków odprawianych do czynnej armii; Łańcut 04.08.1920 (1 sotnia, oficerowie, konna sotnia, techniczna sotnia, broń maszynowa, medyczny personel, artyleria, 2 marszowa sotnia); 542 osoby (obj: 16 str.).
- * Spis [przydział osobowy] **pociągu pancernego „Karmeluk”** – Buczacz; Łańcut sierpień 1920; 42 osoby (obj:2 str.).
- * Spis kozaków odprawionych do Ciśmienicy (rejon Kamieniec); 16 osób; Łańcut 21.07.1920 (obj:1 str.).
- * Spis oficerów, kozaków i sióstr odprawionych z Łańcuta do innych miejscowości; 14 osób; Łańcut 10.10.1920 (obj: 1 str.).
- * Spis oficerów, kozaków przybyłych do Łańcuta z innych miejscowości; 10 osób; Łańcut 10.10.1920 (obj:1 str.).
- * Spis sióstr i sanitariuszek odprawionych do dyspozycji Gł.San.Urzędu; 10 osób; (obj:1 str.).
- * Spis kozaków 2 sotni 6 marszowego kurenia odprawionych na front; 104 osoby; Łańcut 12.10.1920 (obj: 2 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków robitnoj sotni Ukrain. Zapasowej Formacji w Łańcucie odprawionych na front; 61 osób; Łańcut 14.09.1920 (obj: 2 str.).
- * Spis kozaków 1 sotni 6 marszowego kurenia odprawionych na front; 89 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 3 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków 3 marszowej sotni 6 marszowego kurenia odprawionych na front; 110 osób; Łańcut 12.10.1920 (obj: 4 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków wyjeżdżających z Łańcuta; 110 osób; Łańcut 13.10.1920 (obj: 2 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków marsz. konnej sotni przy Zapasow. Ukrain. Form. wyjeżdżających z Łańcuta; 70 osób; Łańcut 13.10.1920 (obj: 3 str.).
- * Spis konnej sotni Ukr. Zb. Stanicy w Łańcucie, podoficerów i kozaków odprawionych na front; 34 osoby; Łańcut 12.07.1920 (obj: 2 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków technicznej sotni odprawionych na front; 170 osób; Łańcut (lipiec?).1920 (obj: 4 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków konnej czoty przydzielonych do technicznej sotni odprawionej na front; 23 osoby; Łańcut (lipiec?).1920 (obj: 1 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków konnej czoty przydzielonych do technicznej sotni odprawionej na front; 23 osoby; Łańcut 27.07.1920 (obj: 1 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków konnej półsotni Ukr. Stanicy w Łańcucie przeznaczonych do odjazdu; 97 osób; Łańcut (lipiec?)1920 (obj: 3 str.).
- * Spis kozaków odjeżdżających do sztabu czynnej armii; 23 osoby; Łańcut 10.09.1920 (obj: 1 str.).
- * Spis kozaków odjeżdżających do sztabu czynnej armii; 23 osoby; Łańcut 10.09.1920 (obj: 1 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków 15 baraku U.Z.F...; 40 osób; Łańcut 14.09.1920 (obj: 2 str.).
- * Spis kozaków wybranych do samodzielnej konnej baterii Samodzielnej Konnej D.; 119 osób; Łańcut 12.09.1920 (obj: 4 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków artyleryjskiej i konnej marszowych sotni (znajdujących się na liście); 116 osób; Łańcut 15.09.1920 (obj: 4 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków artyleryjskiej i konnej marszowych sotni (którzy nie znaleźli się na liście); 10 osób; Łańcut 15.09.1920 (obj: 1 str.).
- * Spis oficerów, podoficerów i kozaków przydzielonych do konno-artyleryjskiej baterii; 120 osób; Łańcut (wrzesień?)1920 (obj: 2 str.).
- * Spis kozaków i podoficerów konnej marszowej sotni odprawionych do samodzielnej konno – artyleryjskiej baterii.; 45 osób; Łańcut 16.09.1920 (obj: 2 str.).

- * Spis podoficerów i kozaków przybyłych na dopełnienie konnej marszowej sotni U.Z.F. w Łańcucie; 35 osób; Łańcut 16-17.09.1920 (obj: 2 str.).
- * Rejestr kozaków dla dopełnienia polowej warty sztabu czynnej armii; 85 osób; Łańcut 08.10.1920 (obj: 2 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków technicznej marszowej sotni 6-go marszowego kurenia U.Z.F. w Łańcucie odprawionych do czynnej armii; 66 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 2 str.).
- * Rejestr kozaków polowej warty sztabu czynnej armii wyjeżdżających na Ukrainę; 122 osoby; Łańcut 13.10.1920 (obj: 4 str.).
- * Spis przybyłych oficerów i kozaków; 10 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis oficerów odprawionych z transportem 14.10.1920 (do V Chersońskiej Dywizji w składzie 6 marszowego kurenia); 30 osób; Łańcut październik 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis oficerów odprawionych z transportem 14.10.1920; 44 osoby; Łańcut październik 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis oficerów (odprawionych z transportem 14.10.1920 ?) do czynnej armii; 56 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 1 str. – 3 kopie).
- * Spis oficerów odprawionych z transportem 14.10.1920; 30 osób; Łańcut październik 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis niewyznaczonych oficerów odprawionych z transportem 14.10.1920; 30 osób; Łańcut październik 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis kozaków polowej warty odprawionych do czynnej armii 23.10.1920; 125 osób; Łańcut październik.1920 (obj: 1 str.).
- * Spis oficerów (odprawionych z transportem 14.10.1920 ?) do czynnej armii; 56 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis **morskiej sotni** odprawionej do rozporządzenia sztabu czynnej armii; 30 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 1 str.).
- * Spis oficerów i kozaków /.../ odprawianych do czynnej armii dla 2 Wołyńskiej Dywizji; Łańcut 04.08.1920 (oficerowie, 1 i 2 sotnia, 3 marszowa sotnia, artylerzyści, 1 konna sotnia, techniczna sotnia); 580 osób; (październik?) (obj: 4 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków odprawionych do 5 Chersońskiej Dywizji marszowej baterii; 72 osoby; Łańcut 12.10. 1920 (obj: 3str.).
- * Spis oficerów, podoficerów i kozaków odprawionych w dyspozycję sztabu 4 Kijowskiej Dywizji; 111 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 1str.).
- * Spis oficerów i urzędników oficerskiej sotni odprawionych do czynnej armii; 159 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 3str.).
- * Spis oficerów i urzędników odprawionych do czynnej armii; 102 osoby; Łańcut 29.07. 1920 (obj: 2str.).
- * Spis podoficerów i kozaków odprawionych do czynnej armii; 117 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 2 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków odprawionych do swoich jednostek w czynnej armii; 90 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 3 str.).
- * Spis podoficerów i kozaków roboczej sotni Ukraińskiej Zbiorczej Stanicy w Łańcucie przeznaczonych do czynnej armii; 77 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 3 str.).
- * Spis kozaków z **Auto-Szkoły** odprawiających się w dyspozycję **I-go Zaporozskiego Awio-Wydziału** ; 12 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 1str.).
- * Spis kozaków oraz fachowców odebranych w stancyi Łańcut dla **I-go Zaporozskiego lotniczego oddziału** ; 30 osób; Łańcut (październik?) 1920 (obj: 1str.).

opracował: Jarosław Gienza

KALENDARIUM

11 listopada 1918. – Kapitulacja Niemiec.

grudzień 1918. – Paryska Konferencja Pokojowa.

listopad 1918.-lipiec 1919. – Wojna polsko – ukraińska o Galicję Wschodnią.

28 czerwca 1919. – Podpisanie traktatu wersalskiego.

1 września 1919 – W wyniku polsko-ukraińskiego zawieszenia broni uzgodniono procedurę wymiany jeńców wojennych. Do Warszawy przybyła ukraińska misja wojskowa. Aby sprawnie przeprowadzić akcję władze polskie zgrupowały jeńców w obozie w Łańcucie, skąd do końca września zostali odesłani na tereny zajęte przez armię Republiki Ukraińskiej.

9 grudnia 1919. – Spotkanie Józefa Piłsudskiego z Symonem Petlurą w Belwederze.

1919/1920 - wojska UNR pod dowództwem gen. M. Omelanowycza-Pawłenki dokonały „I zimowego pochodu”, wychodząc na tyły Armii Czerwonej.

21 kwietnia 1920. – Podpisanie polsko – ukraińskiego układu o współdziałaniu wojskowym.

25 kwietnia 1920. – Początek ofensywy polsko – ukraińskiej przeciw bolszewikom (tzw. wyprawa kijowska).

7 maja 1920. – Zajęcie Kijowa. Defiladę polskiego Pułku Legionowego i ukraińskiej VI Dywizji odbierają E. Rydz-Śmigły i S. Petlura.

maj 1920. – Spotkanie Piłsudskiego z Petlurą w Winnicy.

Państwa Ententy nieprzychylnie odnoszą się do wyzwolenia Ukrainy i wyparcia bolszewików, ciągle widząc w Rosji partnera w dziele tworzenia powojennej politycznej mapy Europy.

5 czerwca 1920. – Po wcześniejszych sukcesach w walkach z Białymi, armia Budionnego przełamuje front i podchodzi pod Kijów.

10 czerwca 1920. – Wojska polskie i ukraińskie opuszczają Kijów. Petlura kieruje wojska do Kamieńca Podolskiego gdzie będą stawiać opór bolszewikom.

4 lipca 1920. - Ruszyła ofensywa Tuchaczewskiego.

sierpień 1920. – Wojska ukraińskie działają na południowej flance frontu zabezpieczając m.in. dostęp do Drohobycza. Komendant twierdzy Zamość generał Marko Bezruczko przygotowuje się do odparcia ataku armii Budionnego.

13-25 sierpnia 1920. – Bitwa warszawska.

31 sierpnia 1920. – Bitwa pod Komarowem. Odwrót Budionnego w kierunku Włodzimierza Wołyńskiego (po nieudanych próbach zdobycia Lwowa i Zamościa). Sukcesy te wywierają poważny wpływ na zwycięstwo w bitwie warszawskiej.

Udana kontrofensywa zatrzymana zostaje w odległości ok. 150 km od Kijowa. Wpływ na tę decyzję mają, prowadzone pod naciskiem Zachodu, polsko – sowieckie rokowania pokojowe.

12 października 1920. – Podpisanie przez Polskę rozejmu z sowietami, w którym strona polska zobowiązała się „nie popierać cudzych działań wojskowych przeciwko drugiej stronie”.

październik-listopad 1920 – Prowadząc samotną walkę z bolszewikami na podolskim odcinku frontu, wojska ukraińskie zmuszone zostają to przekroczenia granicy i wejścia do Polski, gdzie zostają internowane.

Emigracyjny rząd Ukraińskiej Republiki Ludowej znajduje schronienie w Tarnowie (Hotel Bristol).

18 marca 1921 – Podpisanie traktatu ryskiego.

listopad 1921. – Przy cichym poparciu strony polskiej dokonany zostaje rajd wojsk ukraińskich (tzw. drugi pochód zimowy). Grupa pod dowództwem gen. Jurija Tiutiunnyka osiąga przedpola Kijowa.

22 listopada 1921. – Klęska wojska ukraińskiego w bitwie pod Bazarem. Za odmowę wstąpienia do armii czerwonej, sowietci rozstrzelali wszystkich ukraińskich jeńców (359 osób).

Ocalałe jednostki wojskowe kierują się ku granicy polskiej i ponownie zostają internowane.

**Budynki
byłego obozu
internowania
żołnierzy
ukraińskich**

BLOKI MIESZCZĄCE OBÓZ UKRAIŃSKICH ŻOŁNIERZY OBECNIE

34-35. ŁAŃCUT, Rynek (dawny zespół klasztorny OO. Dominikanów)

36-38. ŁAŃCUT, ul. Armii Krajowej (dawny zespół gospodarczych budynków wojskowych)

39-42. ŁAŃCUT,
ul. Armii Krajowej
(dawny zespół
gospodarczych
budynków
wojskowych)

BLOKI MIESZCZĄCE OBÓZ UKRAIŃSKICH ŻOŁNIERZY

ŁAŃCUT,
ul. Armii Krajowej
(blok dawnego
zespołu
gospodarczych
budynków
wojskowych) ;
43. W czasie
wizyty atamana
Symona Petlury
44-45. Ten sam
budynek obecnie

BLOKI MIESZCZĄCE OBÓZ UKRAIŃSKICH ŻOŁNIERZY

Baraki w Łańcutie.

J. Wein, Fotograf.

46. ŁAŃCUT,
obecna ul. Armii Krajowej;
wojskowe baraki gospodarcze (bloki nieistniejące);
stan przed 1914 rokiem